

**МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛОВДИВ
ФАКУЛТЕТ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ”**

ЦЕНТЪР ЗА ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ

**КАТЕДРА „ХИГИЕНА, МЕДИЦИНСКА ЕКОЛОГИЯ,
ПРОФЕСИОНАЛНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ И
МЕДИЦИНА НА БЕДСТВЕНИТЕ СИТУАЦИИ”**

ЛЕКЦИЯ № 1

**ЗА ДИСТАНЦИОННА САМОПОДГОТОВКА ПО УЧЕБНА ДИСЦИПЛИНА
„ХИГИЕНА И ЕКОЛОГИЯ ”**

ЗА СТУДЕНТИ ОТ СПЕЦИАЛНОСТ „АКУШЕРКА”

ТЕМА : Предмет, цел и задачи на хигиената.

РАЗРАБОТИЛ: доц. д-р М. Стойновска, дм

ХИГИЕНА И ЕКОЛОГИЯ

Въведение в хигиената

I. Предмет на хигиената.

Хигиена – основна профилактична медицинска дисциплина, ориентирана към съхранение и подобрене на здравето на населението.

Терминът „хигиена“ произлиза от гръцка дума **ἡγιεία**, която означава целебен, приносящ здраве и се свързва с името на гръцката богиня **Хигия**.

Богинята Хигия

II. Основни задачи на хигиената:

- Изучаване влиянието на околната среда върху здравето и трудоспособността на човека
- Разработването на оздравителни мероприятия
- Разработването на средства и способности за повишаване съпротивителните сили на организма срещу възможни неблагоприятни въздействия на околната среда
- За подобряване на физическото развитие и здравето на хората
- За повишаване на работоспособността на човека, възстановяване след натоварване и отдых
- Рационално хранене
- Съблюдаване правилата на лична хигиена

Знанията по хигиена позволяват на медицинските специалисти:

- Правилно да планират и провеждат оздравителните мероприятия на околната среда
- Да определят характера на въздействието на работната и жизнената среда върху заболяемостта. Да предприемат мерки за профилактика и лечение на заболяванията.

Хигиенната наука включва самостоятелните дисциплини:

- Хигиена на населените места (Комунална хигиена)
- Хигиена на храненето
- Хигиена на труда
- Хигиена на децата и подрастващите
- Болнична хигиена
- Лична хигиена
- Радиационна хигиена
- Военна хигиена
- Авиационна хигиена
- Спортна хигиена

III. Въздействие на околната среда върху самочувствието, работоспособността и здравето на човека:

Външна среда е комплекс от природни, битови, социални, производствени и други фактори.

- *Химични фактори*- химичен състав на въздуха, водата, почвата, храната
- *Физични фактори*- температура, влажност и скорост на движение на въздуха, атмосферно налягане, слънчева радиация, йонизиращо лъчение, лазерно лъчение, шум, вибрация, т.е. прояви на топлинна, гравитационна, електромагнитна, колебателна енергия.
- *Биологични фактори*- бактерии, вируси, хелминти, плесени
- *Психогенни фактори*

Задачи на специалистите по хигиена:

- Хигиенно нормиране на факторите на околната среда- установяване на минималната или пределната величина на количествения показател характеризиращ отделния фактор, допустимо за жизнената дейност.

Насоки на профилактичните мерки:

1. Отстраняване на основните причини за заболяванията
2. Създаване на условия за препятствие на вредните фактори
3. Повишение защитните сили на организма срещу неблагоприятните фактори
4. Ранно откриване на болестни отклонения

Методи:

- Метод на санитарно обследване на обектите на жизнената среда
- Метод на обследване на безопасността на работната среда
- Експериментални методи
- Клинични методи
- Статистически методи

- Хигиенния контрол в България. Контрол на обществените обекти и изработване на профилактични мерки от структурите - (Министерство на здравеопазването с Регионалните здравни инспекции; МТСП с Главна инспекция по труда;)

СЗО определя здравето като пълно физическо, душевно и социално благополучие, а не само отсъствие на болест и физически девиации. Под социално благополучие се поразбира социална дееспособност, което поставя важна задача за интеграция на хората с увреждания.

За изучаването на влиянието на факторите на външната среда върху здравето на човека, хигиената е във взаимодействие с екологичната наука, по-точно – с екологията на човека. Терминът „*екология*“ произлиза от гръцката дума oikos – дом и logos –учение, т.е. „природния дом“ и живущите в него организми.

Биоценоза (от гр. *био* — живот и *ценос* — общество) представлява целокупност от популации на различни видове, обитаващи трайно дадена територия *биотоп* и намиращи се в непрекъсната връзка едни с други. Понятието биоценоза е въведено от немския учен Карл Мьобиус през 1877 г., който дава следното определение: “*Биоценозата това е съобщество от живи организми, съоттествуващо по своя състав, брой на видове и индивиди при определени оптимални условия на средата - съобщество, в което организмите са взаимно свързани и зависими и се запазват в определени места благодарение на постоянно размножаване.*”

Сред факторите, формиращи здравето на населението хигиената определя:

1. *наследствени* (формират генетични заболявания хемофилия, далтонизъм),

2. **ендемични** (от биогеохимични особености на местността – флуороза, зъбен кариес, ендемична гуша, стронциев и молибденов рахит),
3. **природно-климатични** (характерни за определени климатични зони– от студа простудни заболявания, кожни болести от горещ климат),
4. **епидемиологични** (регионални особености водещи до хепатит, холера, зика),
5. **професионални** (факторите на производствения процес водещи до професионални болести),
6. **социални** (хранене, начин на живот, социално благополучие),
7. **психоемоционални** (стрес, тероризъм, катастрофи, бедствия),
8. **екологични**

Екологични проблеми в глобалния свят.

Природната среда за обитаване на човека е биосферата. Човекът се адаптира към средата не само пасивно, но и активно.

- С увеличение на населението и нарастване на стопанската дейност на хората, нараства потреблението на природни ресурси, увеличава се потреблението на кислород, дървесен материал, вода, изхвърлят се газообразни, течни, твърди и прахови замърсители, модифицират се живи организми.
- Научно-технически прогрес - Екологични проблеми - Резултати: нарушен екологичен баланс, влошени санитарни условия на жизнената среда, заплаха за здравето на човека.
- Глобално затопляне и климатични промени – всяка година намалява популацията на пингвините в Антарктида, на рибите в езерата на Африка, промени в реките на Северна Америка, по-рано цъфтят растенията и мигрират птиците в Европа, умират насекомите в тропичния пояс
- 1.8 млрд. жители на Земята ще бъдат лишени от вода
- На всеки 10 г., температурата в Антарктида се увеличава с 0.1 градуса
- Ще се увеличат наводненията по света
- При топене на ледовете в Антарктида ще се отделят натрупаните отрови.
- Шум и околна среда- Риск от артериална хипертония (според специалисти от Швеция) се появява, когато шумът превишава 60 dB, например при хората, живеещи близо до натоварени пътища. Това е проблем за всеки четвърти жител на Европа.
- Хората всеки ден са подложени на въздействието на радиовълни с различна честота (клетъчни телефони, компютри, телевизори и др.)
- Променят се храните и технологията на приготвянето им (генно-модифицирани храни, изкуствени добавки и заместители, микровълнови печки.